

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS
TEISĖS IR TYRIMŲ SKYRIUS**

**PAŽYMA
DĖL TĖVYNĖS SAJUNGOS-LIETUVOS KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ KLAIPĖDOS
RAJONO SKYRIAUS ORGANIZUOTOS PARODOS „NELEISKIME PASAULINIAM
KARUI PASIKARTOTI. SKAUSMO PER DAUG“**

2022 m. spalio 12 d. Nr. 3-37 (1.2)
Vilnius

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) 2022 m. rugpjūčio 24 d. gavo pranešimą (reg. Nr. 1-862(2.11)), kuriame nurodyta, kad *„Klaipėdos miesto Atgimimo aikštėje publikuojama paroda, organizuojama Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (toliau – TS-LKD) Klaipėdos rajono skyriaus. Ant jos nepažymėta politinė reklama“*. Kartu su pranešimu pridėta nuotrauka ir vaizdo medžiaga, kuriose matoma eksponuojama paroda, ant vieno iš parodos eksponatų nurodyta: *„Ukrainiečių menininko Yano Dobronosovio fotoreportažų paroda „Neleiskime pasauliniam karui pasikartoti. Skausmo per daug“*. Organizatorius: *TS-LKD Klaipėdos rajono skyrius. Iniciatorė: skyriaus pirmininkė Rasa Petrauskienė*. Turimais duomenimis, nė vienas parodos eksponatas nebuvo pažymėtas politinės reklamos žyma. Pranešime prašoma įvertinti pateiktą informaciją politinės reklamos žymėjimo požiūriu.

Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 8 dalyje (aktuali redakcija iki 2022 m. rugpjūčio 31 d.) nustatyta, kad *politinė reklama – valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa*.

Įstatymo 16 straipsnio 6 dalies 1 punkte nustatyta, kad politinė reklama nelaikomi *ne politinės kampanijos laikotarpiu skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politikų, politinių partijų, jų valdymo organų veiklą, išskyrus atvejus, kai tokiais pranešimais yra agituojama per būsimą politinę kampaniją balsuoti valstybės politiko, politinės partijos ar jos nario interesais arba už tokius pranešimus yra atsilyginama ar numatoma atsilyginti*.

Įstatymo 15 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta, kad *politinė reklama turi būti pažymėta nurodant lėšų šaltinį ir aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos (1 dalis). Politinė reklama, nepažymėta pagal teisės aktų reikalavimus arba pažymėta nesilaikant teisės aktų reikalavimų,*

laikoma paslėpta politinė reklama ir yra draudžiama. Už jos skleidimą taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė (2 dalis).

Siekdami įgyvendinti Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatyme (aktuali redakcija iki 2022 m. rugpjūčio 31 d.) ir Lietuvos Respublikos rinkimų kodekse (aktuali redakcija nuo 2022 m. rugsėjo 1 d.) nustatytas funkcijas ir nustatyti, ar nebuvo pažeisti Įstatymo ir Rinkimų kodekso reikalavimai dėl politinės reklamos skleidimo, VRK 2022 m. rugsėjo 2 d. raštu (reg. Nr. 2-382(2.11) kreipėsi į TS-LKD Klaipėdos rajono skyrių. 2022 m. rugsėjo 9 d. VRK gautas TS-LKD Klaipėdos rajono skyriaus pirmininkės R. Petrauskienės atsakymas (reg. Nr. 1-991(2.11), kuriame nurodyta, kad aptariamai parodai eksponuoti buvo gautas Klaipėdos miesto savivaldybės leidimas (pateikta leidimo pratęsimo iki 2022 m. rugsėjo 29 d. kopija). Nurodyta, kad „*transportas ir metaliniai rėmai nuosavi, nuotraukos gautos nemokamai, tentų su nuotraukomis gamyba kainavo 187,55 € su PVM. Visus šiuos organizacinius darbus atlikau aš, Rasa Petrauskienė*“ (pridėta maketavimo paslaugų UAB „Printeda“ 2022 m. gegužės 9 d. sąskaitos faktūros kopija). Patikslinta, kad nurodytas gamybos išlaidas apmokėjo TS-LKD Klaipėdos rajono skyrius. Pažymėta, kad „*TS-LKD Klaipėdos rajono skyrius nemano, kad ši paroda gali turėti paslėptos reklamos požymių, kadangi parodos eksponavimas vyko ne Klaipėdos rajono teritorijoje, o Klaipėdos mieste. Buvo laikomasi pozicijos, kad tai yra ne reklama, o paroda, taip kaip nurodyta Klaipėdos miesto savivaldybės leidime. Be to, paroda buvo rengiama visuomenės švietimo tikslu*“.

VRK 2022 m. rugsėjo 29 d. posėdyje protokoliniu sprendimu nutarta pavesti VRK sekretoriato Teisės ir tyrimų skyriui pradėti tyrimą ir atlikti vertinimą dėl parodos „*Neleiskime pasauliniam karui pasikartoti. Skausmo per daug*“ kaip galimos politinės reklamos ir dėl politinę reklamą reglamentuojančių teisės aktų laikymosi.

Atlikus viešoje erdvėje skelbiamos informacijos apžvalgą, nustatyta, kad aptariama paroda dar nuo 2022 m. gegužės 8 d. buvo eksponuojama įvairiuose Klaipėdos rajono miestuose ir miesteliuose (pavyzdžiui, Gargžduose¹, Priekulėje², Kretingoje³, Vėžaičiuose⁴). Ant titulinio ekspozicijos tento buvo matomas užrašas „*Organizatorius: TS-LKD Klaipėdos rajono skyrius*“. Turimais duomenimis, Klaipėdos rajone eksponuota paroda politinės reklamos žyma pažymėta nebuvo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad lyginant pačios R. Petrauskienės 2022 m. rugpjūčio 22 d. socialiniame tinkle „Instagram“ viešai paskelbtą nuotrauką⁵ ir 2022 m. rugpjūčio 24 d. pranešimo VRK priedą – pateiktą nuotrauką, aptariamąs tentas be R. Petrauskienės pavardės, netrukus buvo pakeistas kitu, papildomai nurodant, kad parodos iniciatorė – R. Petrauskienė (kitaip nei

¹ <https://www.facebook.com/tslkd.klaipedosrajonas/photos/1458017047964594/>

² <https://ve.lt/gyvenimas/priekuleje-ukrainos-fotomenininko-paroda-po-atviru-dangumi>

³ <https://www.pajurionaujienos.com/?sid=23291&act=exp>

⁴ <https://www.valstietis.lt/kultura/vezaiciuose-tesijama-oniniu-tradicija-puoselejama-ir-liaudiska-ir-dvariska-kultura/125361>

⁵ <https://www.instagram.com/p/ChkwWEDjKZ6/>

eksponuojant parodą Klaipėdos rajone). Taigi paroda Klaipėdos mieste ir rajone buvo eksponuojama laikotarpiu nuo 2022 m. gegužės 8 d. iki rugsėjo 29 d.

2022 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojusio Rinkimų kodekso 95 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama – valstybės politiko, politinės organizacijos, jos nario, rinkimų politinės kampanijos dalyvio, kandidato, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp rinkimų politinių kampanijų skleidžiama teigiama ar neigiama informacija, kuria siekiama daryti įtaką rinkimų rezultatams ar paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė organizacija, jos narys ar rinkimų politinės kampanijos dalyvis, kandidatas, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa*. To paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *atlygintina politinė reklama laikoma tokia politinė reklama, kuri rengiama, gaminama ir (ar) skleidžiama už užmokestį arba kuriai rengti, gaminti ir (ar) skleisti naudojami finansiniai resursai, pasitelkiami įprastai tokias paslaugas atlygintinai teikiantys asmenys*. Pagal to paties straipsnio 4 ir 5 dalis, *atlygintina politinė reklama turi būti aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka*. Nuo rinkimų politinės kampanijos pradžios iki paskelbiant galutinius rinkimų rezultatus ji turi būti aiškiai pažymėta nurodant lėšų šaltinį Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka (4 dalis); *nepažymėta politinė reklama laikoma paslėpta politinė reklama*. Politinė reklama, *pažymėta nesilaikant nustatytų reikalavimų, ir paslėpta politinė reklama yra draudžiamos*. Už jų skleidimą taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė (5 dalis).

VRK 2010 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Nr. Sp-58 (2022 m. rugpjūčio 25 d. sprendimo Nr. Sp-67 redakcija) patvirtinto Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) 15 punkte nustatyta, kad *nuolat, nepaisant to, ar vyksta kokia nors politinė kampanija, atlygintina politinė reklama turi būti atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos, skelbiant kaip atskirą informacijos vienetą, negali būti sudedamoji kito straipsnio, laidos dalis ir panašiai*. Politinė reklama turi būti skelbiama taip, kad *neklaidintų reklamos adresatų dėl šios informacijos pateikimo tikrojo tikslo*. Neturėtų būti sudaromas įspūdis, kad yra skleidžiama *įprastinio, komercinio, meninio pobūdžio informacija, nors iš tikrųjų yra skleidžiama politinė reklama* (15.1 papunktis); ne politinės kampanijos laikotarpiu papildomai nurodoma, kad *informacija užsakyta (pavyzdžiui, „Politinė reklama“, „Užsakyta“ ir panašiai) ir užsakymo numeris (tik spausdintoje reklamoje)*. Užrašo dydis, pateikimas, įgarsinimas turi atitikti Apraše nurodytos politinės reklamos žymėjimo užrašo reikalavimus, išskyrus *rėmelį spausdintai politinei reklamai* (15.2 papunktis).

Apibendrinant surinktą informaciją, konstatuojama, kad aptariama paroda rengta ne politinės kampanijos laikotarpiu ir ja nesiekta daryti tiesioginės įtakos rinkimų rezultatams ar paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose, t. y. nėra duomenų, kad būtų agituota per būsimą politinę kampaniją balsuoti TS-LKD, jos Klaipėdos rajono skyriaus ir (ar) R. Petrauskienės interesais, taip

pat nėra pateikiamos programinės nuostatos, pažadai, kurie galėtų skatinti rinkėjus balsuoti už minimus asmenis, tačiau ne tik Klaipėdos mieste, bet išskirtinai Klaipėdos rajone **atlygintinai** parengta ir eksponuota paroda, kurios informaciniame tente yra nurodytas organizatorius TS-LKD Klaipėdos rajono skyrius ir, Klaipėdos miesto atveju, parodos iniciatorė R. Petrauskienė; kuria buvo didinamas organizatorių žinomumas tarp minėtų savivaldybių gyventojų bei kuri atspindėjo organizacijos vertybinę idėją ir nuostatą – paramą Ukrainai, yra laikytina TS-LKD Klaipėdos rajono skyriaus ne politinės kampanijos politine reklama.

Pagal iki 2022 m. rugpjūčio 31 d. galiojusio Įstatymo 15 straipsnio 1 dalį, tokia galima politinė reklama turėjo būti pažymėta, nurodant lėšų šaltinį ir aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal Rinkimų kodekse įtvirtintą reguliavimą šioje pažymoje politinė reklama laikytina fotoreportažų paroda buvo organizuojama atlygintinai (t. y. jai pagaminti panaudoti partijos finansiniai ištekliai), paroda nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. turėjo būti aiškiai atskirta, nurodant su politinės reklamos gamyba susijusią informaciją (pavyzdžiui, „Paroda užsakyta ir parengta Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų Klaipėdos rajono skyriaus lėšomis“) ir neklaidinant reklamos adresatų dėl šios informacijos pateikimo tikrojo tikslo bei nesudarant įspūdžio, kad yra skleidžiama įprastinio ar meninio pobūdžio informacija. Kadangi Rinkimų kodekse prievolė žymėti atlygintiną politinę reklamą ne politinės kampanijos metu nėra nustatyta, yra tik pareiga atskirti skleidžiamą turinį nuo kitos skleidžiamos informacijos, taip pat nėra nustatyta, kad neatskirta politinė reklama laikoma paslėpta politine reklama, laikytina, kad naujas teisinis reguliavimas švelnina subjekto teisinę padėtį (*lex benignior retro agit*)⁶ ir aptariama paroda, nors ir neatskirta VRK nustatyta tvarka, nelaikytina paslėpta politine reklama. Atsižvelgiant į tai, kad paroda buvo organizuojama ne politinės kampanijos laikotarpiu, parodos stendai pagal savo pobūdį buvo atskiri ir jų nebuvo galima sumaišyti su jokia kita informacija, laikytina, kad padaryta veika turi mažareikšmiškumo požymių.

Atsižvelgiant į tai, kad išdėstyta, siūloma:

1. Pripažinti fotoreportažų parodą „Neleiskime pasauliniam karui pasikartoti. Skausmo per daug“ TS-LKD Klaipėdos rajono skyriaus politine reklama.

Pritarus 1 punktui, spręsti dėl 2 ir 3 siūlymų punktų:

2. Pripažinti, kad TS-LKD Klaipėdos rajono skyrius, iki 2022 m. rugpjūčio 31 d. teisės aktuose nustatyta tvarka nepažymėjęs 1 punkte nurodytos politinės reklamos, pažeidė Įstatymo 15 straipsnio 1 dalį.

3. Pripažinti, kad TS-LKD Klaipėdos rajono skyrius, nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. aiškiai neatskyręs 1 punkte nurodytos politinės reklamos, pažeidė Rinkimų kodekso 95 straipsnio 4 dalį.

⁶ Priimti įstatymai, panaikinantys veikos baudžiamumą ar sušvelninantys atsakomybę, turi grįžtamąją galią (*lex benignior retro agit*) (2001 m. sausio 11 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas).

Patarėjas

Vytautas Vilys